

odšteje stroške za tacega pobiralca. To postopanje popolnoma odobravamo — menda je do mala najshodnejše; tudi je priporočamo povsod, kjer ne morejo člani naših podružničnih odborov do družbenic ali družbenikov.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Notranji položaj. — Mej vlado in mej Čehi obstoječe nasprotje se je zadnji čas silno poostrilo. Vlada pritiska na vso moč, da se mora iz notranjega uradovanja na Češkem odpraviti zadnji sled češčine, in ker se praški višjesodni predsednik temu pritisku ni hotel udati, je odstopil. S tem je prišel češki minister Rezek v jako neprijeten položaj, zakaj vse javno mnenje pravi: ali nima ta minister prav nič vpliva in ne more preprečiti zoper Čeha naperjenih sklepov vlade, potem naj odstopi, ali pa se ga sploh nič ne vpraša, in potem naj tudi odstopi. Tudi sicer jako previdno češko plemstvo začelo je energičnejše nastopati. Tako je te dni vodja češkega plemstva deželni maršal knez Jurij Lobkovic pri otvoritvi češkega obrtnega muzeja imel govor, v katerem je odločno in ostro obsodil narodnostno politiko sedanjega ministrstva. To je znamenje, da se vevplivni češki aristokratje pripravljajo na energičnejše nastopanje zoper vlado.

Volilno gibanje se razvija čedalje živahnjeje. V raznih kronovinah se vrše sedaj volitve volilnih mož. Vse kaže, da bodo nemški radikali nekaj mandatov pridobili, socialni demokratje pa nekaj mandatov izgubili.

Deželni zbori se snidejo, kakor je ministrski svet v sredo sklenil, mej 15. in 20. decembrom, a zborovali bodo le nekaj dni. V češkem deželnem zboru hočejo tudi deklaracijo nadvojvode Frana Ferdinanda na razgovor spraviti.

Nesloga mej Čehi. — Mej mladočeškimi voditelji sta dve struji. Jedna, radikalnejša, hoče, naj se na vsak način nadaljuje obstrukcija, druga je proti obstrukciji. Tej stoji na čelu bivši predsednik mladočeškega kluba dr. Engel. Sodi se, da v slučaju, če se mej tema frakcijama ne doseže sporazumljenje, se utegne mladočeški klub razcepiti na dva dela.

Hrvatska. — Te dni se je sešel hrvatski deželni zbor. Opozicija namerava spraviti na razgovor vprašanje o bosanskih železnicah in pa deklaracijo nadvojvode Frana Ferdinanda glede prestolonasledništva. Ban je obljubil, da se ta deklaracija predloži hrvatskemu saboru, a bržčas ne bo mogel svoje obljube izpolniti, kajti ministrski predsednik Széll je v nasprotju s to obljubo izjavil v ogrskem parlamentu, da se deklaracija hrvatskemu saboru ne predloži, češ, Hrvatska je del Ogrske in je s sklepom ogrskega parlamenta ta zadeva tudi zanj urejena in dognana.

Nemčija. — Te dni se je sešel nemški državni zbor. Socialni demokratje so zahtevali, naj se jim v predsedstvu prepusti jedno mesto. To se ni zgodilo in sicer so druge stranke rekle, da zategadelj ne, ker bi se soc. demokrat ne hotel pokloniti cesarju. Velika razprava se je vnela o nemški ekspediciji na Kitajsko, ki stane že doslej 152 milijonov mark. Vlada se je izrekla zoper razdelitev Kitajske. Za prihodnje dni je napovedana velika razprava o podkupljivosti berlinske policije.

Srbija. — Razni listi so poročali, da se je mej srbskim kraljem in njegovim očetom Milanom dosegla poravnava, čemur pa se oficijalno odločno oporeka.

Francija. — Združeni reakcionarci so poskusili strmo-glaviti sedanje ministrstvo s tem, da so je obdolžili, da prodaja odlikovanja. Ta poskus se je izjalovil, in je zbornica izrekla vladi zaupanje. Poroča se, da pripravlja vlada zakonski načrt glede konfiskacije premoženja cerkvenih kongregacij, katero premoženje znaša nad tisoč milijonov frankov.

Vojna v južni Afriki se nadaljuje še vedno. Buri se bore v raztresenih četah, a delajo Angležem silno preglavico in mnogo škode. Te gverila-vojne pač še dolgo ne bo konec. Prezident Krüger je došel v sredo v Marziljo. Kakor se potrjuje, se mu je posrečilo, rešiti vse transvaalske državne arhive in tudi državni zaklad, ki znaša 20 milijonov.

Nemško, madžarsko in slovensko „Svoji k svojim“.

I.

Vzemi katerikoli nemški časopis v roke, v vsakem najdeš ali milih tožba ali pa ostrih napadov na „slovenski šovinizem“, češ Nemci na gospodarskem polju ne poznajo narodnostnih gesel, dočim smo Slovenci na polje narodnega gospodarstva zanesli geslo „Svoji k svojim“, torej politično oziroma narodnostno geslo.

V resnici pa so razmere vse drugačne, kakor jih slikajo nemški časopisi in v resnici nas Nemci, kar se tiče šovinističnega nacionizma na polju narodnega gospodarstva še daleč prekašajo. Avstrijski Nemci so tega šovinizma ravno tako prešinjani, kakor Nemci „v rajhu“. Prusija meče neštete milijone skozi okno, da bi na Poznanjskem s pomočjo nemške kolonizacije zatrla poljski živel in Poznanjsko premenila v nemško provincijo. V času, ko nemški industrijalci in lastniki rudnikov in premagokopov bridko tožijo, da primanjkuje delavcev, v tem času izganja nemška policija slovanske delavce kar trumoma ali jih vsaj šikanira na vse načine in to zgolj iz nemškega nacionalnega šovinizma, če tudi ima industrija od tega veliko škodo. Ako že ni izhajati brez inozemskih, nenemških delavcev in obrtnikov, trpe v Nemčiji rajši švedske, italijanske in celo arabske ali kitajske delavce, kakor pa slovanske. Zlasti napram laškimi, arabskim in kitajskim delavcem in obrtnikom se doslej nemški šovinizem še nikdar ni oglasil, to pa zategadelj ne, ker stoje ti tuji delavci na nižji kulturni stopinji kakor nemški, ker nemški narodnosti niso čisto nič nevarni, in ker je tudi „standard of life“ teh tujcev veliko nižji kakor pri nemških delavcev, ker je neprecenljivega pomena za bisago nemških kapitalistov.

Nemški šovinizem na narodnogospodarskem polju se zrcali tudi še na drug način. Prosluli „katederski socialisti“ so se v zadnjih letih prelevili v nemške nacionalce najhujše vrste. Adolf Wagner, Schmoller, Weber, Sering in drugi teh kateder socialistov oznanjajo, da se mora vsa vzhodna Nemčija brezobzirno in s porabo največje krutosti germanizovati.

Kaj pa avstrijski Nemci, ki s tako ogorčenostjo postavljajo naše geslo „Svoji k svojim“ na sramotni oder?

Ti Nemci izvršujejo na vseh poljih narodnega gospodarstva z veliko brutalnostjo tisto geslo, ki je mi največ samo z besedami oznanjamo, na katero pa vsi tako radi pozabljam. Nemec se dosledno ogiba slovan-

skega trgovca in obrtnika, samo da mu ne da kakega krajcarja zaslužiti, vse svoje potrebščine kupuje le pri rojakih in od Slovana le to, česar drugod ne dobi, v službo jemlje samo Nemce in nemškutarje, da, celo dekle in hlapce išče mej Nemci in le kadar jih tam ne dobi, tudi mej Slovani.

Pomislimo dalje, kakšen namen imata „Südmark“ in ravnokar ustanovljena „Südmarkische Volksbank“, namen, z nemškim denarjem podpirati nemške trgovce in obrtnike, ki živijo mej Slovenci, ter jim omogočiti, da pride slovenska trgovina in obrtnost v nemške roke in se tako prepreči narodnogospodarsko osamosvojenje Slovencev.

Tacih in jednacij dokazov se da navesti še mnogo in vsi oznanjajo na ves glas, da so Nemci v izvajanju nacijonalizma na narodnogospodarskem polju tisočkrat brezobzirnejši in krutejši kakor Slovenci, da smo tlačani tudi na tem polju podobni ovcam, Nemci pa volkovom.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis. C. kr. trgovinsko ministrstvo poroča trgovski in obrtniški zbornici, da je ravnateljstvo kralj. belgijskih državnih železnic v Bruslju razpisalo ponudbeno razpravo glede dobave železniških pragov iz hrastovega in bukovega lesa l. 1901 in 1902. Pismene ponudbe za to se lahko takoj vložijo na naslov „Direction de Voies et Travaux, rue de Louvain 11, Bruxelles.“ Natančnejša pojasnila se dobe v „Bureau central des renseignements concernant les adjudications“ in Brüssel, rue des Augustins, 17.

Za izvoznike. C. kr. trgovinsko ministrstvo poroča trgovski in obrtniški zbornici, da vsled mnogih izjav, katere je Lloydov upravni svet poslal c. kr. pomorskemu oblastvu v Trstu, izvozniki (eksporterji) iz ekonomičnih razlogov v obče ne skrbijo dovolj za varno in solidno zavijanje blaga, ki je namenjeno za prekmorski izvoz. Posebno naj se tukaj omenijo pošiljatve papirja, ki so bile z malimi izjemami srednje, pa tudi prav slabo zavite, tako da so se morale odkloniti kot neprikladne za prekmorski prevoz v direktnem prometu, še manj pa kot primerne za promet, pri katerem se večkrat prelaga. V zadnjem času so se tudi ponovljeno čule pritožbe o slabih zavojih in tovorih žebeljev in sodov, ki so bili z ozirom na njih znatno težno veliko preslabo zaviti.

Trgovski in obrtniški zbornici je došlo poročilo, da je ravnateljstvo državnega premogokopa v Perniku (Bulgarija) razpisalo ponudbeno razpravo, ki se bo vršila 29. novembra 1900 pri okrožni finančni prefekturi v Zofiji, za dobavo lesa, ki se bo pri omenjenem premogokopu potreboval v letu 1901. Približna vrednost dobave je 198.000 frankov. Varščina znaša 9900 frankov. Natančnejši dobavni pogoji, cahier des charges itd. se lahko pogledajo ob delavnikih pri omenjenem finančnem oblastvu.

Kmetijstvo.

Tri bogate vasi.

(Konec.)

Kmet v navedenih vaseh seje žito, ki se je kemično preiskalo na čistost. Vsaka vas ima stroj za čiščenje žita.

Tako ima vsaka vas brane za čiščenje travnikov. Travniki se z umetnimi gnojili gnojijo. Pro hektar dobijo v teh vaseh 50—60 meterskih stotov sena in otave. (To približno dajejo tudi naši najboljši travniki.) Če se voda na travnike napelje, dobijo ti Nemci do 80 meterskih stotov na hektaru. Povprečno dobijo v Nemčiji 29 meterskih stotov sena in otave na hektaru. V Friedrichstalu se porabi na leto za 3000 mark umetnih gnojil, v Hagsfeldu 1000 mark. Te tri vasi pa kupijo na leto v Karlsruhe za 33 tisoč mark gnoja iz stranišč in hlevov. Ti stroški se jim povrnejo. V vsakem hlevu v teh vaseh stoji 2—3 glav goveje živine. Veliko svežega mleka prodajo v mestu Karlsruhe. Zadržno tamošnje mlekarstvo porabi vsak dan 700—800 litrov mleka za surovo maslo. Zraven redijo izborne pasmi prascev za trgovino in prešiče do masti. Najmanjši kmet v teh vaseh kupi na leto za 30—100 mark boljše klaje, (Kraftfutter) iz oljarn, pivovarn. Vse tri vasi na leto za 40 tisoč mark.

Ti kmeti tičijo popolno v denarnem gospodarstvu, naturalnega ni več sledu. Te vasi proizvajajo za veliki trg in kupujejo na velikem trgu. Kmeti teh treh vasi kupijo in povzijejo na leto 670 meterskih stotov sladkorja. To stane 45—50 tisoč mark. Na jednega človeka pride 17 kil. (V drugi Nemčiji 8 kil.) Kave se povzije na leto 145 met. stotov v vrednosti 60 tisoč mark, na jeden želodec 3½ kile, v drugi Nemčiji pa 2½ kile. Oblačijo se ti kmeti moderno. Za obutev izda jeden 70—80 mark, za obleko 100—120 mark na leto.

Zajutrek teh kmetov obstoji iz kave z mlekom in sladkorjem in iz sveže zemlje. Kava je čista, nič cikoriije. Okolo 10. ure dop. drugi zajutrek: kruh in nekaj klobase ali tudi sira in po leti sadni mošt. Opoludne: juha, sočivje, salata — in v bogatejših hišah, ki imajo 3—4 hektare zemlje 5krat, v manj premožnih 3krat na teden meso. V nedeljah volovsko ali telečje meso. V božiču se v vsaki hiši zakolje svinče. Po leti se kupuje meso pri mesarju. Nekateri zakoljejo po 4 prešiče, da imajo tudi po leti meso.

Majhne hiše zginjevajo, lepe prostorne hiše se v teh vaseh zidajo. Po večjem so te hiše jednonadstropne. V jedni hiši stanuje 6—7 oseb. Izredna snažnost je v teh hišah. V vsaki hiši je boljša soba, v katero otroci ne smejo, kmet pa le, če si čevlje prej izzuje. V tej sobi je tudi zofa. V tej sobi ima kmetica svoje najlepše reči, to je njeno svetišče. Tudi preproge se v njej najdejo. Zlate prstane ima vsak par, drsalnice vsak mladič, istotako tudi žepno uro. Ob novem letu 1894 se je samo v Blankenlochu 1209 vizitnic razposlalo trgovskim prijateljem. Razven verskih knjig imajo samo v malem Friedrichstalu 76 političnih časopisov, razven tega pa še dosti leposlovnih. Strokovne časopise kmetijstva ima vsaka hiša. Na razstavah so ti kmeti zmagovalni tekmeči. Dr. Hecht piše: „Prebivalstvo teh vasi se je v tem stoletju podvojilo, blagostanje vsacega posameznega in občine se je še hitreje pomnožilo, prej prav nizke potrebe so se